C1 mailako adierazpide linguistikoak *ikaslea*

Izena

Puntuazioa, maileguak, hitz elkartuak, siglak eta laburdurak, ehunekoak, ortografia, onomastika

Deklinabidea
NORENGANAINO, NORAINOKO , NONDIKO, NORENGANDIKO, NONGO /NOREN, Izen bakunak, eratorriak eta konposatuak bereizi, partitiboa baiezkoetan, jeneroa.

Izenordainak: *nehor, deus (ere) bakoitza, beste.*

Bihurkariak: neure artean, *berekin, beretzat…*

Elkarkariak: *elkar, bata bestea; biak ala biak.*

Erakusle indartuak: *hura*-ren eta *bera*-ren erabilera bereizi.

Graduatzaileak: sobera, txit, izugarri, ikaragarri, arras, guztiz, arrunt, franko, lar, sobera, samar, pixka bat eta samar bereizi --xe, *Edonola, nolanahi, nolabait, oinutsik eta gisakoak, blai, kili-kolo, hala-nola, orobat, sekulako hiru urtean behin, gure aburuz, ageri denez.*

Postposizioak: *ezean, aitzin, barne, barren, menpe, bizkar, kasa, gaindi, barrena, at, landa, bestalde, gain.*

Gutxienez, beharrean.

Atzizkiak –dura, -go, -gune, -kera, -kizun, -oro, -ska, -xe.
Aurrizkiak: aurre-,
Mailegu hitzak: idazkera, aldaketa fonetikoak…

Aditza

Trinkoak
Dabilkio, doakio, dihardugu, daroa, zetzan, zirauen, zerabilen, zerabilten, zebilkion, zihoakion, zegokion, zeriola.

Trinkoak: ibili (balebil, lebilke…) , etorri (baletor, letorke…

Agintera
NOR-NORI-NORK (iezaiozu, iezazkidazu)

Ahalezko adizkiak
NOR-NORK nintzakezun, nintzakezu…)
ZER-NORI-NORK lehen eta alegiazkoa (niezaiokeen, niezaioke…)

Subjuntiboa
nendin… nezan…gaitzaten, gintzaten…, dakidan, zekidan..., ziezaioten...

Aspektua: orain burutua: (joan izan naiz)

Aditz-izena
-tzeraino, tzerainoko

Aditz eragileak: behartu, eragin

Pasiboa: partizipioa + A deklinatua (etorria, etorriak, etorriari…)

Hitanoa: erregistro ezberdinak (ulermen mailan)

Partikula modalak: bide, ei, omen

Nori eskatzen duten aditzak heldu, ekin, itxaron…

Sintaxia

Perpaus elkartua:
ez bakarrik, edota

Lokailuak:
Emendiozkoak: bestalde, halaber, bederen, behinik behin,
Hautakariak: osterantzean, gainerakoan,
Aurkaritzakoak: aitzitik, alta, alabaina, dena den, haatik / hargatik, horratik / horregatik, guztiarekin ere, zernahi gisa, edozelan ere…
Ondoriozkoak: hortaz, honenbestez, horrenbestez, hainbestez, halatan, hala
Kausazkoak: hain zuzen ere

Testu antolatzaileak:
arestian esandakoa, dagokionez, hori gutxi balitz bezala, demagun (eman dezagun)

Adierazpen perpausak:
-(e)na, ezen... -(e)la / -(e)n, nola…-(e)n, horra non..., bait, ezen... -(e)la / -(e)n,

Galde perpausak -(e)netz, (ez dakit etorri denetz)

Harridurazkoak: beharrik ... –n!

Perpaus **erlatiboak**: -(r)iko, zein erlatiboak, non... bait--(e)n, bait erlatiboak.

Korrelaziozko perpausak: Non eta baita …, han …..)

Konparaziozkoak:
bezainbat / adinako, hain…
nola…bait / -eN , nola…hala,
zenbat…hainbat.

Baldintza perpausak: ezik, -t(z)ekotan, non eta ez…

Denborazkoak.-(e)la, -(e)larik, -(e)neko, bezain laster, eta berehala –etan, aldiro, aitzin,-(e)no ,-n artean.

Modalak: -(e)n heinean, (e)n gisan, -tako/riko, moduan -(e)n arabera, ba-... bezala, bailitzan, bailiran, ahala.

Kausazkoak: -(e)la kausa/zio.

Kontzesiboak: –n arren , datorrena datorrela; dakiena dakiela; egiten duzuna egiten duzula.

*dunak ez dira C1 mailan lantzen

Izena **C1 maila**

1. Alderdi fonologiko eta ortografikoa
   - Puntuazio markak
   - Maileguen idazkera
   - Hitz elkartuen idazkera
   - Laburtzapenak: siglak eta laburdurak eta ehunekoak
   - Ortografia: bereziki “h” eta “a” itsatsia.
   - Onomastika: herritarren, hizkuntzen eta herrien izenak

2. Izenak, deklinabidea eta galdetzaileak
   - deklinabidea
     - Adlatibo bukatuzkoa: NORENGANAINO (*gizonarenganaino, haurrenganaino…*)
     - partitiboa baiezko esaldietan (azken partiduan joko onik ikusi dugu)
     - birdeklinabidea:
       - NORAINOKO (*heriotzarainoko sufrimendua…*)
       - NONDIKO (*nondiko geziak, ezkerretiko kamioia…*)
       - NORENGANDIKO (“*Guru” harengandiko ikasketek eragin handia izan dute...*)
       - NONGO /NOREN + deklinabidea (*elizakoari / elizarenari…*)
     - Izen bakunak, eratorriak eta konposatuak bereizi (*etxe / dirutza / liburu-denda…*)
     - Jeneroa (*zaldia / behorra, alkatea / alkatea, tontoa / tuntuna…*)

3. Izenordainak
   - Izenordain zehaztugabeak:
     - *nehor, deus (ere)*
     - *bakoitza, beste*
   - Bihurkariak: neure artean, *berekin, beretzat…*
   - Elkarkariak: *elkar, elkarri, elkarrekin, elkarren ondoan, elkarren berri, elkarren zain, elkarrekiko, bata bestea (batak besteari laguntza handia eman diote, batak nahi du, baina besteak ez); biak ala biak…*

4. Determinatzaileak eta erakusleak
   - Erakusle indartuak: *hura*-ren eta *bera*-ren erabilera bereizi.
   - Zenbatzaile zehaztuak:
     - eragiketa matematikoak,: (*batuketa, biderketa…gehi, ken, berdin…*)
   - Zenbatzaile zehaztugabeak: *franko, hainbat, honenbeste, horrenbeste, hainbeste*

5. Adjektiboak eta adberbioak
   - Graduatzaileak: sobera, txit, izugarri, ikaragarri, arras, guztiz, arrunt, franko, lar, sobera, samar, pixka bat eta samar bereizi (ekarri ur pixka bat gehiago, zoaz harantzago, garesti samarra da)
   - Atzizki graduatzaileak: --xe, (iltze hori sartuxe dago…)
   - Aditz-partizipio deklinatua: *asmatua, asmatuari*; erreta eta erreak bereizi (*oilasko errea, oilaskoa erreta dago...)*
   - Modu aditzondoak: *edonola, nolanahi, nolabait, oinutsik eta gisakoak, blai, kili-kolo, hala-nola, orobat, sekulako*
   - Denbora aditzondoak: *maiztasuna: hiru urtean behin.*
   - Iritzi aditzondoak: *gure aburuz, ageri denez*

6. Postposizioak
   - NOR edo partitiboa eskatzen dutenak, *dirurik ezean*
   - NOREN eskatzen dutenak: *aitzin (zure aitzinean makurturik...), barne(kutxa horien barnean daude opariak), barren, menpe, bizkar, kasa.*
   - NON eskatzen dutenak: *gaindi, barrena*
   - NONDIK eskatzen dutenak: *at, landa*
   - Aditzaren ondoko partikulak: *gutxienez, beharrean*
   - ZEREZ eskatzen dutenak: *bestalde, gain (mugaz bestaldean, diruaz gain…*
   -

7. Hitz sortzaileak
   - Atzizkiak

*dunak ez dira C1 mailan lantzen

  - -dura (ehundura…)
  - -go (etsaigo…)
  - -gune (industriagune…)
  - -kera (ikuskera…)
  - -kizun (ikuskizun…)
  - -oro (aldioro…)
  - -ska (gorriska…)
  - -xe (handixe…)
- Aurrizkiak:
  - aurre (aurrekontu…)
- Mailegu hitzak: idazkera, aldaketa fonetikoak…

ADITZA C1 maila

1. *Aditzaren ezaugarriak

2. Indikatiboko orainaldia
   - NOR-NORI trinkoak: ibili (dabilkio…), joan (doakio…),
   - NOR-NORK: trinkoak: jardun (dihardugu…), eroan (daroa…)

3. Indikatiboko lehenaldia
   - NOR: eta trinkoak: etzan (zetzan)
   - NOR-NORK eta trinkoak: iraun (zirauen), erabili (zerabilen, zerabilten…)
   - NOR-NORI eta trinkoak: ibili (zebilkion…), joan (zihoakion…), egon (zegokion…), jario (zeriola)

4. Baldintzazko adizkiak
   - NOR alegiazkoa: trinkoak: ibili (balebil, lebilke…), etorri (baletor, letorke…)

5. Agintera
   - NOR-NORI-NORK: (iezaiozu, iezazkidazu forma guztiak…)

6. Ahalezko adizkiak
   - NOR-NORK lehen eta alegiazkoa (pertsona guztiak… nintzakezun, nintzakezu…)
   - ZER-NORI-NORK lehen eta alegiazkoa (niezaiokeen, niezaioke…)

7. Subjuntiboa
   - NOR lehenaldia: (nendin…)
   - NOR-NORK lehenaldia (nezan…gaitzaten, gintzaten…)
   - NOR-NORI orainaldia eta lehenaldia (*dakidan, zekidan*...)
   - NOR-NORI-NORK lehenaldia (ziezaioten...)

8. *Aditz-lokuzioak

9. Aspektua
   - Orain burutua: (joan izan naiz)

10. Aditz-izena
    - -tzeraino, tzerainoko (*hiltzeraino estutu, lehertzeraino barre egin*…)

11. Bestelako aditzak:
    - Aditz eragileak: behartu, eragin (nahi ez zituenak esatera behartu zuten; barre eragin dio…)
    - Pasiboa: partizipioa + A deklinatua (etorria, etorriak, etorriari…)
    - Aditz multzoko partikula modalak: bide(jakin bide genuen), ei, omen (herri hartan gizon petrala bizi omen zen)
    - nori eskatzen duten aditzak: heldu, eutsi, itxaron…
    - Hitanoa: erregistro ezberdinak (ulermen mailan)

*dunak ez dira C1 mailan lantzen

1. *Joskera

2. Perpaus elkartua eta juntagailuak
   - Emendiozkoak:
     - ez bakarrik (ez bakarrik….ere), (ez bakarrik kafea, tostadak ere hartu zituen…)
   - Hautakariak:
     - Edota (Andonik esan du bilerara etorriko dela edota, bestela, telefonoz hots egingo digula)

3. Lokailuak
   - Emendiozkoak:
     - bestalde, halaber, (herriko plaza handia da. Ederra, bestalde. / Ederra, halaber. Halaber, 6000 euro eskuratu zuen. Orobat, 6000 euro eskuratu zuen.)
     - bederen, behinik behin (gu, bederen / behinik behin, joango gara.)
   - Hautakariak:
     - osterantzean, (eskerrak etorri zaren, osterantzean…)
     - gainerakoan, (Los Angeles hiri zaratatsua da, gainerakoan oso atsegina)
   - Aurkaritzakoak:
     - aitzitik (ez egin gogor kontrarioari, aitzitik, saiatu haren ikuspuntua ulertzen),
     - alta (edariez ez dut ezer erran; alta, edanak ditut trago batzuk.); alabaina (ez da oso hizlari ona, alabaina, ez da isiltzen),
     - dena den, (polita da, dena den, ez zait gustatzen…)
     - haatik / hargatik, horratik / horregatik, (hau ez da, horregatik, ohitura ona)
     - guztiarekin ere, (Guztiarekin ere, ezin dugu aipatu gabe utzi…); zernahi gisa (Zernahi gisa, gorria magenta eta horia nahastuz lor daiteke); nolanahi ere (Nolanahi ere, ez dira gustura joango); edozelan ere…
   - Ondoriozkoak:
     - hortaz (dirua ez zaio falta, hortaz, lagunak ere ez),
     - honenbestez, horrenbestez, hainbestez (Base horren molekulak ez daude erabat disoziatuta, eta horrenbestez disoluzioan amonio…)
     - halatan, hala
   - kausazkoak
     - hain zuzen ere
   - Testu antolatzaileak:
     - arestian esandakoa,
     - dagokionez, (lehenengo puntuari dagokionez esan behar dut…)
     - hori gutxi balitz bezala, (Eta hori gutxi balitz bezala, haurdunaldian *arazoren bat edo beste* izan zuela onartu du)
     - demagun (eman dezagun) (Demagun etxebizitza merkea aurkitzen dugula….)

4. Menderakuntza
   - Adierazpen perpausak (konpletiboak):
     - -(e)na, (egia da oso pozik dagoena)
     - ezen... -(e)la / -(e)n, (ETB-k dio ezen bihar eguraldi ona egingo duela)
     - nola…-(e)n, (ikusiko duzu nola ez den horrela gertatzen)
     - horra non..., (horra non desagertu diren gure kezka guztiak)
     - bait, (harrigarria da ez baituzu halakorik sekula ikusi)
   - Galde perpausak (zehar galdera):
     - -(e)netz, (ez dakit etorri denetz)
   - Harridura perpausak:
     - beharrik ... -n!(beharrik ez den nagusia agertu!)
   - Perpaus erlatiboak:
     - -(r)iko, (ikasleek antolaturiko festan)
     - zein erlatiboak, non... bait--(e)n, (Lizarrako festak, zeinetan emaztea ezagutu bainuen, oso festa onak dira,)
     - bait erlatiboak; (gizon bati gertatu zaio, hura ere ez baita guti harritu orduan. Galdeiozu neska horri, ate ondoan baita)
     - Korrelaziozko perpausak: Non eta baita musika, han ari da dantzan.)

*dunak ez dira C1 mailan lantzen

- Konparaziozkoak:
  - Berdintasuna:
    - bezainbat/ (zuk adina urte ditu; hauetarik nahi adina ekarri),
    - adinako, (nesken futbolari ez zaio behar adinako garrantzirik eman)
  - konparazio erromanikoa:
    - hain… nola…bait / -eN (ez zara hain ona izan, nola baitzen zure laguna)
    - nola…hala, zenbat…hainbat (zenbat aldiz eskatu genion, hainbat aldiz ukatu zigun);
- Baldintza perpausak:
  - ezik, (legea bete ezik, ezin dira aurkeztu)
  - -t(z)ekotan.(joatekotan, abisatu)
  - non eta ez…
- Denborazkoak.
  - Aldiberekotasuna:
    - -(e)la, -(e)larik, (mutil gaztea zela alai bizi zen gurasoekin)
    - -(e)neko (partida amaitzen zuteneko /zutenerako hasten zen beste bat),
    - bezain laster /azkar/fite/agudo, eta berehala (baimena dudan bezain laster joango naiz; etorri eta berehala joan da)
    - -etan (etortzen zarenetan, alaitzen nauzu)
    - - aldiro (etortzen zaren aldiro alaitzen nauzu…)

  - Aurrekotasuna:
    - aitzin (patatak egosi aurretik…)
  - iraupena adieraztekoak:
    - -(e)no (bizi naizeno kantatuko dut)
    - -n artean (bizi naizen artean…)

- Modua eta neurria adierazteko perpausak:
  - -(e)n heinean, (ahal izan dugun neurrian / heinean egingo dugu)
  - -(e)n gisan, (zuk egin duzun gisan) -tako,/riko, moduan (esandako moduan egingo dugu)
  - -(e)n arabera, (estatistiken arabera gizonek emakumeek baino…)
  - ba-... bezala, (hura basamortuko azken Kokakola balitz bezala ibiltzen da)
  - bailitzan, bailiran, (basamortuko azken Kokakola bailitzan)
  - ahala, (jendea sartu ahala eseri zen)
- Kausazkoak:
  - -(e)la kausa/zio, (istripua dela kausa ez da etorri)
- Kontzesiboak:
  - –n arren (esan zenion arren ez zuen egin)
  - datorrena datorrela; dakiena dakiela…egiten duzuna egiten duzula berdin da.

*dunak ez dira C1 mailan lantzen